

SUMIRANI IZVEŠTAJ SA SASTANAKA RADNIH GRUPA 28.11-28.12.2019.

Grupa 1 se bavi potencijalnim ugrožavanjem autonomije univerziteta u Srbiji, adekvatnim odgovorima na takve pokušaje, kao i njihovom prevencijom u budućnosti.

Grupa će se baviti postojećim zakonskim rešenjima iz perspektive ograničavanja autonomije univerziteta i naučnog rada. U fokusu ove grupe će biti izbori upravnih odbora, ovlašćenja dekana i direktora koja ugrožavaju autonomiju. Grupa će raditi na predlaganju izmena zakona kako bi se osigurala nezavisnost univerziteta. Na ovom planu je potrebna saradnja sa rektoratima Univerziteta, počevši od Univerziteta u Beogradu.

Ovakav proces zahteva i saradnju sa medijima, te je potrebna stalna komunikacija sa Grupom 4, koja je zadužena za odnose sa javnošću. Posebno je istaknut problem nepostojanja kanala pouzdanih informacija, koji bi iznutra informisali akademsku zajednicu o dešavanjima koja joj prete, a mogli bi da posluže i kao izvor informacija za šire informisanje građana.

Grupa 2 ima za cilj kritičke osvrte na zakonska rešenja Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (MPNTR), kao i razmatranje i predlaganje zakonskih rešenja koja doprinose efikasnosti i boljem vrednovanju naučno-istraživačkog rada.

Sagledala se problematika rukovođenja institucijama i fakultetima i ukazano je na niz nepravilnosti: centralizacija u raspolaganju sredstvima na direktorskoj poziciji, protokolarna funkcija naučnog veća, bojkotovanje pojedinih članova instituta ili fakulteta kroz nedostatke kvoruma na nastavno-naučnim većima, itd. Uočena je potreba za angažovanjem pravnika koji bi bio podrška radu grupe.

Radna grupa će aktivno uticati na predstojeća podzakonska akta na osnovu Zakona o nauci i istraživanjima iz jula 2019. Očekuje nas prelazan i prilično nejasan period finansiranja nauke od strane ministarstva, što zahteva posebnu pažnju. Nejasno je da li će plate biti na nivou sadašnjih ili umanjene po novom institucionalnom modelu. Postavilo se pitanje izmene člana (62) o izboru direktora instituta u okviru Zakona o nauci i istraživanjima, kao jednoj od tačaka sledećeg sastanka. Dogovoreno je da se detaljnije razmotri pitanje nametanja direktora kroz spoljne članove UO, pitanje

autonomije univerziteta i pitanje načina i obima finansiranja univerziteta s obzirom na najavljene izmene, kako bi se dali adekvatni predlozi za izmenu zakona.

Grupa 3 se bavi promovisanjem stručne ekspertize kao nezaobilaznog faktora u procesima donošenja odluka iz domena javnih politika, kao i stimulisanjem javnih debata unutar ekspertskih zajednica o pitanjima kojima se bave donosioci odluka.

Pređočeno je da je jedan od najvećih problema izuzetna pasivnost najvećeg broja ljudi iz akademskih institucija, te da je potrebno naći način da se ljudi mobilišu, motivišu za aktivno učešće, kako bi glas akademske zajednice bio snažniji i legitimniji. Promovišući struku, iznad svega promoviramo javni interes i javno dobro, te su aktivnosti grupe ujedno i doprinos osnaživanju građanske svesti i građanskog društva. Istaknuta je važnost javnosti i javnog delovanja za delokrug rada ove grupe.

Usaglašen je stav da u javnosti treba govoriti o konkretnim problemima, ali i o konkretnim rešenjima, koja dolaze iz domena struke. U prvim koracima, to bi trebalo da budu ekološki problemi koji su urgentni i važni u Srbiji. U ovoj oblasti mnoštvo konkretnih primera koji lakše mobilišu i stručnjake i širu javnost, a uključuju više struka te je moguća sinergija u delovanju.

Dogovoreno je da treba isticati i podržavati pozitivne primere i uspešne pojedince kako bi se mladima i nastavnicima vratilo poverenje u znanje, obrazovanje i usavršavanje. Takođe, potrebno je pokazati bezrezervnu solidarnost s onima koji se nađu na udaru javnosti ili vlasti zbog zastupanja svojih stručnih stavova. Na kraju, potrebno je kritikovati ne samo loše odluke i konkretne mere javnih politika, već i loša institucionalna rešenja koja jasno degradiraju status struke.

Grupa 4 deluje u pravcu podizanja vidljivosti Mase unutar akademske zajednice, kao na promociji Mase i njenih ciljeva u spoljnoj komunikaciji s javnošću.

Vidljivost Mase u akademskoj zajednici u Beogradu je značajno podignuta nakon Osnivačke skupštine. Značajno manja vidljivost je u univerzitetskim sredinama van Beograda. Bilo bi od velike koristi da se organizuje mini turneja u kojoj bi članovi KO promovisali ideju Mase i ono što je do sada postignuto u Nišu, Novom Sadu, Kragujevcu i drugim univerzitetskim centrima. Naznačeno je da bi bilo dobro uputiti pismo dekanima svih fakulteta o formiranju i ciljevima Mase uz molbu da se nastavno osoblje upozna i obavesti sa aktivnostima koje su do sada obavljene.

Vidljivost Mase u spoljnoj komunikaciji sa javnošću najviše daje efekte kada se oglasimo oko konkretnih slučajeva koje prenose svi nerezimski mediji. Važno je delovati obazrivo i

selektivno u odnosu na nastupanja protiv akademske zajednice, kako se ne bi popešivalo spinovanje i produžavao život irelevantnim istupima.

Masa bi u trebalo da komunicira jednostavno sa konkretnim i prijemčivim pričama, uz pomoć članova Mase koji blisko sarađuju sa medijima. Svaka radna grupa na mesečnom nivou treba da predlaže najznačajniju i konkretnim dokazima potkrepljenu temu za koju se procenjuje da bi trebalo da se pojavi u javnosti. U zavisnosti od kompleksnosti teme može se uspostaviti saradnja sa novinarima istraživačkih redakcija koje imaju već prepoznatljivost i vidljivost u bavljenju temama iz akademske zajednice.

Masa naglašava horizontalnost u nastupu i potrebno je da se ispred Mase pojavljuje što veći broj koleginica i kolega, umesto klasičnog portparola.

Radna grupa 5 se bavi proučavanjem postojeće zakonske regulative i davanjem predloga donosiocima odluka koji bi doveli do jednostavnijih i kvalitetnijih procedura u vezi akreditacije visokoškolskih ustanova, naučnoistraživačkih organizacija i studijskih programa.

Kao ključni problemi istaknuti su: višegodišnji trend pada kriterijuma, politika nezameranja, učešće aktera sa državnih univerziteta u spornim akreditacijama privatnih univerziteta, sporne odredbe izmena i dopuna Zakona o visokom obrazovanju iz 2018. godine, način izbora članova Nacionalnog akreditacionog tela i Komisije za akreditaciju (veći upliv države), formalistički pristup u postupku akreditacije (čekiranje stavki umesto temeljnog stručnog mišljenja), različita viđenja o tome šta tačno kvalifikuje univerzitete i njihove programe (od osnovnih do doktorskih studija) za akreditaciju, retke inspekcije, štimovanje opterećenja nastavnog osoblja itd. Grupa se dotakla i aktuelnih problema u radu inspeksijskih službi, nepoštovanja standarda (Novi Pazar, Megatrend itd) i problema u finansiranju i vrednovanju naučnog rada (posebno u društvenim i humanističkim naukama).

Dogovoreno je da se temeljno prouči postojeća zakonska regulativa, kako bi moglo adekvatno da se odgovori na slučajeve malverzacija u postupku akreditacije ustanova i studijskih programa. Jedan od ciljeva grupe će biti i postizanje veće transparentnosti procesa akreditacije, kao i opšte podizanje akademskih standarda.

Radna grupa 6 se bavi pitanjima uspostavljanja i održavanja odgovarajućih etičkih standarda u radu akademske zajednice.

U domenu opštih propisa, radna grupa će se baviti analizom postojećih etičkih kodeksa univerziteta i pravilnika koji regulišu rad etičkih odbora univerziteta, etičkih komisija

fakulteta i utvrđuju neakademsko ponašanje. U tom smislu, radna grupa bi pokretala ili učestvovala u inicijativama koje imaju za cilj unapređenje ovih pravnih akata, počevši od Univerziteta u Beogradu i njegovih članica. Brojni fakulteti još uvek nisu formirali svoje etičke komisije, tako da bi jedan od zadataka radne grupe bio i taj da se utiče na to da do formiranja ovih komisija dođe.

Kada je reč o konkretnim slučajevima u kojima se krše etički principi, konstatovano je da će radna grupa nastojati da obezbedi platformu za podršku institucijama i pojedincima koji su pogođeni kršenjem etičkih principa. Grupa će pratiti konkretne slučajeve kršenja etičkih principa, naročito one koji su dospeli u javnost, kako bi po potrebi reagovala i time doprinela njihovom pozitivnom razrešenju.

Odlučeno je da se prikupe relevantni podaci o broju prijavljenih plagijata na univerzitetima u Srbiji. Izrada statistike koja bi pokazala koji procenat ovih slučajeva je dobio epilog mogla bi da osvetli poziciju u kojoj se akademska zajednica u Srbiji po ovom pitanju nalazi. Istaknuto je da u svom delovanju radna grupa mora da poštuje i autonomiju akademskih institucija, ali i utiče na to da slučajevi kršenja etičkih principa budu adekvatno procesuirani. Jedan od konkretnih slučajeva jeste plagijat Siniše Malog, gde je potrebno usmeriti pažnju na univerzitetske radnice i radnike koji su svojim (ne)činjenjem saučestvovali u kršenju etičkih principa u ovom slučaju *nakon* što su dostavljeni dokazi da se radi o plagijatu.

Radna grupa 7 usmerena je na solidarnost i podršku članovima akademske zajednice koji u svom radnom okruženju nailaze na diskriminaciju i prepreke u napredovanju u karijeri.

Procedure za rešavanje slučajeva u nadležnosti ove grupe su maglovite i nejasne. Ljudi se plaše da će žalbama izgubiti i ono što imaju, postojeću poziciju ili izgleda za napredovanje u budućnosti. Postoje mlađi saradnici koji se suočavaju sa mnogo problema i vode ozbiljnu bitku za opstanak na institucijama, tako da je potrebno da omogućimo mladima da se jave bez straha. Pozicija mladih je veoma ugrožena zbog akcija ministarstva, koje ne daje jasne signale o tome na koji način će se rešiti pozicija mlađih istraživača. Ukazano je da su i sami izveštaji u izbor u zvanje problematični, jer se po pravilu pišu tako što ih ne piše komisija, već sam kandidat.

Masa će težiti da obezbedi unutrašnju podršku, spoljašnju podršku u javnosti i pomoć u formulisanju reakcije koleginica i kolega. U načelu, dogovoreno je da grupa radi na pružanju individualne podrške i davanja vidljivosti nepoštovanju procedura, kako bi se uticalo na podizanje svesti i jačanje pritiska za promene da se takvi slučajevi ne bi dešavali. Zatim, grupa će napraviti pregled zakonskih akata i univerzitetskih pravilnika

kako bi se identifikovale slabe tačke i polja koja ostavljaju prostor za arbitrarnost. Na osnovu toga, u narednom koraku, na osnovu slučajeva koje poznajemo, potrebno je definisati šta treba promeniti kako bi se formulisali konkretni predlozi ministarstvu i univerzitetima za unapređenje pravila i praksi u ovoj oblasti.

Grupa je dobila na razmatranje slučaj Biljane Arandžević iz Niša, čime će se detaljno pozabaviti i predložiti korake za pomoć kolegici.

Radna grupa 8 deluje na umrežavanju akademskog prostora u Srbiji, kao i sa relevantnim akterima koji deluju van akademskog prostora Srbije, poput medija i organizacija koje se bave razvojem i promovisanjem naučnoistraživačkog rada i visokog obrazovanja.

Masa treba da ostvari komunikaciju sa ključnim akterima kao što su Nacionalni savet za visoko obrazovanje, Nacionalni savet za naučni i tehnološki razvoj, Nacionalno akreditaciono telo i Konus. Pored toga u narednom periodu potrebno je ostvariti povezivanje i sa predstavnicima studentskih organizacija i sa sindikatima.

Kolege i kolegice iz Niša, Kragujevca i Novog Sada su ukazale da u tim centrima vlada apatija i da se ljudi uzdržavaju od bilo kakvog javnog angažmana. Kao razlozi su navedeni strah od politizacije kao i strah od pritisaka raznih vrsta.

Usaglašeno je da je potrebno raditi na umrežavanju i promovisanju Mase kroz tri vrste događaja u skladu sa specifičnostima institucije ili grada u koji se ide. Prva vrsta događaja su tribine u Nišu, Novom Sadu i Kragujevcu gde bi se diskutovalo o nekim opštim temama uz prisustvo nekog od javnosti poznatih članova Mase i drugih gostiju. Tribina bi se u drugom delu iskoristila za promovisanje Mase i širenje mreže. Druga vrsta događaja su javne debate ili radionice o nekim trenutno aktuelnim temama poput akreditacije sa kojima bi se pokušalo ući na institucije. Za ovo bi bilo idealno da postoji podrška Rektorata što bi onda ohrabrilu dekane da nam otvore vrata. Ovi događaji bi se takođe iskoristili za promovisanje Mase i širenje mreže. Treća vrsta događaja bi bili manje ili više formalni radni sastanci na institucijama gde već postoji nekoliko članova Mase koji bi pomogli u organizovanju tog sastanka, na koje bi došlo nekoliko predstavnika KO i SO Mase.

Pored ovoga, potrebno je uputiti pozivno pismo članovima Mase sa ciljem uspostavljanja mreže fakultetskih poverenika Mase, sa posebnim akcentom na one grupacije koje nisu dovoljno zastupljene. Poverenike je potrebno pronalaziti i putem ličnog kontakta pa je poželjno da članovi KO i SO predlože kontakte koje imaju na pojedinim fakultetima. Generalno je istaknuta važnost susreta i sastanaka licem u lice, uz sve prednosti korišćenja elektronskih kanala komunikacije.

MASA

MREŽA AKADEMSKE
SOLIDARNOSTI
I ANGAŽOVANOSTI

